COMUNICAREA CONFLICTUALĂ ÎN DEZBATERILE TELEVIZATE

CARMEN-IOANA RADU
Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti", Bucureşti

Emisiunile de tip *talk-show* preiau foarte multe din trăsăturile polemicii, fără a fi polemici, pentru că majoritatea pornesc de la o dezbatere. În dezbatere un loc central îl ocupă natura programatică a dezacordului.

Pentru ilustrarea conflictului verbal în dezbaterile televizate am lucrat pe un corpus alcătuit din patru transcrieri ale unor emisiuni de tip *talk-show*: *Între bine şi rău, Naşul (Consiliul înţelepţilor), Naşul (Confruntarea decisivă: Blaga vs. Oprescu)* şi *100% (Blaga la raport).*

*

1. Comunicarea interpersonală şi implicit şi comunicarea conflictuală sunt modelate de o serie de parametri. În cazul comunicării conflictuale în dezbaterile televizate, aceşti parametri se aplică într-un mod particular, iar unii nu funcţionează.

În dezbaterile televizate, în general, participanţii nu sunt persoane apropiate, iar distanţa socială dintre ei este mare. Ei pot aparţine aceloraşi grupuri sociale, însă gradul de intimitate dintre ei este redus. De exemplu, în transcrierea emisiunii *Naşul* (*Consiliul înţelepţilor*), deşi între Florin Călinescu şi Mircea Dinescu există un grad ridicat de intimitate, participanţii se angajează într-un conflict verbal, chiar dacă este regizat, aparent.

În dezbaterile televizate în care există comunicare conflictuală, cadrul de interacţiune este reprezentat de situaţii în general generatoare de conflict verbal. În astfel de interacţiuni se discută probleme politice, probleme de interes naţional sau probleme etice. De cele mai multe ori, în dezbaterile televizate se încearcă stabilirea unei ierarhii la nivel conversaţional. Adesea, scopul nu este atingerea unui punct comun de vedere de către participanţii la dialog.

La nivelul dezbaterilor televizate conflictuale, uneori există o relaţie de putere balansată între participanţi, aceştia adresându-se de pe poziţii egale. Însă, de cele mai multe ori, dezbaterile au loc între persoane de rang diferit, cum este cazul emisiunii *Între bine şi rău*, unde participanţii sunt selectaţi încă de la început în aşa fel încât să susţină puncte de vedere diferite şi să militeze pentru cauze diferite. Gradul de intimitate dintre interlocutori este foarte scăzut. Raportul costuri/beneficii nu este întotdeauna echilibrat. „Feţele"[1] participanţilor la interacţiunea verbală pot fi atacate, dar consensul verbal nu este întotdeauna atins. În general, în dezbaterile televizate atitudinea pe care o adoptă participanţii se situează în zona cooperării, dar există şi dezbateri conflictuale, în care atitudinea interlocutorilor este situată în zona dezacordului verbal.

Comunicarea conflictuală este influenţată, de asemenea, de *trăsăturile de personalitate* ale interactanţilor şi de *stilul comunicativ* al acestora. Aceşti doi parametri sunt individuali şi

[1] Concept care se referă la imaginea interactantului; vezi teoria politeţii a lui Brown şi Levinson.

BDD-V873 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:53:38 UTC)

depind de fiecare interlocutor în parte, atât în comunicarea conflictuală, în general, cât şi în comunicarea conflictuală în dezbaterile televizate, în particular.

Autopercepţia şi perceperea celuilalt determină într-o mare măsură intensitatea conflictului. Şi aceşti doi parametri sunt individuali.

În dezbaterile televizate caracterizate prin prezenţa comunicării conflictuale, capacitatea de automonitorizare a participanţilor la schimbul verbal este ridicată, emoţia se exteriorizează, însă nu într-un grad ridicat.

În dezbaterile televizate, gradul agresivităţii diferă în funcţie de tema discutată şi de miza interacţiunii verbale. Cu cât subiectul dezbătut este de mai mare interes, cu atât gradul de implicare a participanţilor este mai mare.

2.1. Prima dezbatere televizată este dintr-o emisiune săptămânală al cărei moderator este Liviu Mihaiu. Tema înregistrării efectuate o reprezintă manelele, invitaţii la emisiune fiind împărţiţi deja în două tabere, după cum anunţă şi titlul emisiunii (*Între bine şi rău*). Deşi punctul de plecare al emisiunii este faptul că un videoclip al unui interpret al genului muzical respectiv a fost filmat la Opera Română, discuţia de transformă într-un dialog de tip pro/contra manele. Pe de o parte sunt invitate personalităţi culturale: Adrian Iorgulescu, Ministrul Culturii şi Cultelor, †George Pruteanu, profesor universitar, Dan Grigore, muzicolog, Speranţa Rădulescu, etnomuzicolog sau reprezentanţi ai altor genuri muzicale: Mihai Mărgineanu, cântăreţ şi Ninel Stoica, impresar artistic, pe de altă parte sunt invitaţi cântăreţi de manele: Vali Vijelie şi Sorinel Puştiu, impresari ai acestora: Dan Bursuc sau alţi cântăreţi care „sprijină" acest gen muzical: Ioniţă din Clejani. Subiectul dezbătut este de mare interes, atât pentru invitaţii la emisiune, cât şi pentru telespectatori, deci gradul de implicare a participanţilor la interacţiune este ridicat, dar miza nu este mare. De aceea, unii invitaţi încearcă, pe alocuri, să păstreze discuţia în limitele consensului verbal. Această dezbatere televizată este o împletire de forme de dezacord atenuat, dezacord neatenuat şi forme de dezacord agravat. Vom analiza, pe rând, trei fragmente din transcriere, reprezentative pentru cele trei tipuri de dezacord (dezacord atenuat, dezacord neatenuat sau puternic şi dezacord agravat)[1].

În fragmentul (1), A (Adrian Iorgulescu), prin replicile sale, încearcă să clarifice noţiunea „manea" şi în acelaşi timp să menţină un consens verbal. A reacţionează cu calm la inteveţiile lui C (George Pruteanu) şi E (Speranţa Rădulescu), răspunde pe un ton asertiv la întrebările moderatorului B (Liviu Mihaiu). A îşi manifestă în mod indirect o formă de dezacord atenuat faţă de tabăra adversă, reprezentanţii manelelor, plasându-se prin simpla prezenţă în dezacord cu aceştia, dar intervenţiile sale pe tot parcursul interacţiunii verbale sunt moderate din punctul de vedere al agresivităţii:

(1) **A: [*nu este nu este folclor↓ [***
+C: *[nu e folclor e o muzică de autori*
+A: *[<$_{MARC}$ maneaua este o muzică de divertisMENT↓ care are elemente de# nu de folclor>[*
+C: *[folclorul e anonim↓ e spontan↓ e [*
+A: *[numai o clipă↓ domnule pruteanu↓*
C: *vă rog↓*
A: <$_{R}$ *nu de alta da mă pricep↓> pentru că în mod real maneaua nu are NIMIC românesc în ea↓ sunt numai [*
B: *[deci asta e problema↓ [*
+A: *[sigur că da↓ sunt influenţe extrem orientale↓ [*
E: *[şi ce dacă↑ [*

[1] Terminologie propusă de Janie Rees-Miller.

BDD-V873 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:53:38 UTC)

+A: *[orientale [*
+E: ***şi ce dacă↑ [***
+A: ***[ea nu este muzică↓***
B: ***şi ce dacă↑ domnu ministru?***
A: ***păi da atunci ea nu poate să fie folclor românesc↓ poate să fie altceva↓ este un alt gen↓[***
B: *[adică↑*
+A: ***[dar nu este folclor↓ [***

Fragmentul începe cu dezacordul lui A, care afirmă ca maneaua nu este folclor. Dubla negaţie „nu" plasează în mod clar replica lui A la nivelul dezacordului verbal. Deşi C este de aceeaşi părere cu A, deci nu îl contrazice, totuşi îl întrerupe, simţind nevoia să aducă completări la discursul acestuia. A doreşte că continue şi îi cere lui C să nu mai fie întrerupt, C este de acord şi îi permite lui A să continue printr-o strategie a politeţii verbale: „vă rog". A continuă şi îşi menţine poziţia de dezacord (negaţia „nu", pronumele negativ „nimic"). B, moderatorul, intervine şi încearcă să tragă o concluzie, iar A îşi continuă idea. Cu toate că E este de aceeaşi parte cu A în cadrul polemicii, putem observa cum poate exista dezacord verbal şi între susţinătorii aceloraşi idei. Este un caz de neînţelegere[1]. A vrea să demonstreze că maneaua nu este folclor, E nu are o părere diferită, nu doreşte să susţină un punct de vedere contrar, dar nu este de acord cu criteriul pe care îl foloseşte A şi se plasează astfel în dezacord prin repetare insistentă: „şi ce dacă?". A îşi păstrează punctul de vedere, întărind argumentul anterior. „Păi" este un marcator discursiv care introduce controversa şi subliniază faptul că A nu este de acord cu replica interlocutorului. A treia replică marcată a lui A conţine o strategie a impoliteţii pozitive, disocierea de celălalt: „nu de alta, dar mă pricep".

În fragmentul (2), E (Speranţa Rădulescu), în calitate de specialist, încearcă să clarifice noţiunea „folclor". Acest interlocutor manifestă o atitudine de dezacord pe toată durata interacţiunii verbale, atât faţă de reprezentanţii manelelor, cât şi faţă de alţi invitaţi, atunci când explică anumite noţiuni:

(2) **B:** *doamna rădulescu↓ vreau să vă întreb↓ că aicea domnul pruteanu a zis că maneaua nu-i folclor↓ vreau să [*
E: ***[staţi puţin↓ eu nu ştiu ce e folclorul↓ nu vă supăraţi↓ mai ales sintagma # folclor autentic↓ mie-mi dă fiori↓ <$_{R}$ că seamănă cu începutul secolului douăzeci> â: MANEAUA↓ e o f- f- <$_{MARC}$ una din formele de existenţă contemporană a muzicilor lăutăreşti↓> UNA din formele de existenţă↓ nu este Unica↓ am vorbit despre manea↓ <$_{R}$ şi am sărit în discuţie la diverse categorii de muzică care se cântă în momentul de faţă> dionis a vorbit despre lăutăria de ţară↓ care e O categorie↓ s-a vorbit de romica puceanu↓ şi de muzica lăutărească urbană↓ lăutărească ţigănească↓ care e cu TOTU altă categorie↓ şi spre disperarea dumneavoastră o să vreau să vă spun↓ că este foarte prizată de studio- î: de tineretul intelectual↓ în momentul de faţă↓***
D: *am eu aeru unui om disperat↑*
E: ***<$_{@}$ ha ha> în sfârşit↓ mă rog↓ aveţi tot timpu↓ [***
D: *[<,peste o sută de ani s-ar putea>*
B: *[nu↓ aţi spus că aşteptaţi la conservator↓*

În fragmentul prezentat, E foloseşte o formă de ironie în cea de-a doua replică, după ce, anterior, printr-o formă de dezacord neatenuat, îl contrazice pe D (Dan Bursuc). D adoptă un

[1] Neînţelegerea este privită ca un caz particular de negociere (Kerbrat-Orecchioni 2005).

BDD-V873 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:53:38 UTC)

comportament asertiv, apărându-se şi încercând în acelaşi timp să destindă atmosfera. Nici comportamentul verbal al lui E nu este caracterizat prin agresivitate verbală, dar forma de dezacord este una evidentă. „Mă rog" funcţionează ca un atenuator discursiv pentru eventuala reacţie a lui D. În final şi replica lui B este una prin care acesta îl contrazice pe D, negaţia fiind un indice al dezacordului. De data aceasta, dezacordul nu conduce la conflict verbal, ci introduce numai o informaţie pentru a destinde atmosfera. În prima replică marcată a lui E apare o strategie a impoliteţii pozitive[1], inducerea sentimentului de disconfort: „spre disperarea dumneavoastră".

Dacă în fragmentele (1) şi (2) am întâlnit exemple de dezacord verbal atenuat, respectiv neatenuat, în fragmentul (3), putem observa, la polul opus în ceea ce priveşte tipurile de dezacord, atât un exemplu de dezacord agravat, cât şi unul de dezacord atenuat:

(3) **B:** *asociem muzica cu lumea interlopă cumva↑*
I: *muzica↑ toată muzica↑*
B: *nu↓ manelele↓*
C: ***nu↓ maneaua se asociază cu lumea prost crescută↓ cu lumea needucată↓ cu lumea de tip mitocănesc↓ cu lumea fără pretenţii↓ cu cei care vor să zboare jos↓ care se scobesc în nas↓ cu degetu↓ adânc aşa↓ care spun servesc↓ în loc de mănânc↓[***
I: *[câteodată e plăcut↓*
+C: ***cu ţopârlănimea↓ care se complace în acest JEG ca să spun aşa↓ cuvântul are o istorie a lui↓ <$_R$ prietenii ştiu despre ce e vorba↓>***
B: *cam dur↓ cam dur↓ da↓*
C: *asta este↓*
I: *<$_R$ da dar ar trebui să-şi asume cineva responsabilitatea pentru faptul că> există mitocani↓ că există oameni care se scobesc în nas↓ că există oameni needucaţi↓ şi cred că eu revin aşa obsesiv↓ <$_@$cred că tot clasa politică e de vină până la urmă că eu am o boală pe clasa politică↓>*
B: *ştii cum zicea caragiale↓*
I: ***n-am ce să fac↓ deci noi aruncăm cu pietre în manele↓ în manelişti↓ în nişte oameni care îşi compun nişte texte la NIVELUL cultural pe care îl au↓ pentru că altul mai BUN n-au apucat să şi-l facă↓ pentru că până la urmă↓ un lucru îl faci din două motive↓ de frică↓ sau de plăcere↓ şi dacă n-ai avut plăcere să mergi la şcoală↓ tre să-ţi fie frică MĂ să te duci acolo↓ că te tunde tactu la chelie acasă↓ [***

Interlocutorul C (George Pruteanu), în intervenţiile sale, foloseşte agresivitatea verbală pentru a-şi arăta dezacordul agravat faţă de reprezentanţii genului muzical în discuţie. Cuvintele folosite la adresa „adversarilor" sunt dure („lumea prost crescută", „care se scobesc în nas", „ţopârlănimea", „jeg"), după cum constată şi B, moderatorul emisiunii. Deşi nu se situează în tabăra cântăreţilor de manele, I (Mihai Mărgineanu) îşi manifestă dezacordul atenuat faţă de aceştia în intervenţia pe care o are ca răspuns la replica lui C, încercând să explice mecanismul apariţiei şi existenţei fenomenului muzical. Dezacordul este parţial, replica începe cu o afirmaţie, dar uzul conjuncţiei adversative „dar" o plasează în sfera dezacordului verbal. Intervenţia lui este una calmă, care destinde atmosfera prin tonul familiar şi informal, neconvenţional pe care îl abordează. În cea de-a doua replică a lui I, marcată în fragment, argumentele se înlănţuie şi contribuie la asertivitatea discursului. În replicile lui C putem

[1] Pornind de la teoriile politeţii, Jonathan Culpeper a descris strategiile impoliteţii şi ale agresiunii (Culpeper 1996).

BDD-V873 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:53:38 UTC)

observa prezenţa strategiilor impoliteţii negative, precum desconsiderarea şi ridiculizarea: „lumea prost crescută, needucată”, „care se scobesc în nas”, „ţopârlănimea”.

2.2. A doua transcriere, cea a emisiunii *Naşul (Consiliul înţelepţilor)*, este un model pentru formele de dezacord atenuat, în cazul în care dezacordul verbal există. În această emisiune televizată nu se poate vorbi de existenţa unei singure teme, participanţii la interacţiunea verbală abordează diverse teme de dragul conversaţiei şi al tachinării. Moderatorul este B (Radu Moraru), interlocutor al cărui rol este de a „aţâţa” conversaţia, iar invitaţii sunt A (Mircea Dinescu) şi C (Florin Călinescu). Cei doi invitaţi, prieteni în viaţa reală, se situează doar în aparenţă pe poziţii antagonice, mecanismul dezacordului verbal acţionând doar la un nivel de suprafaţă. Din moment ce nu există o temă care să atragă interesul participanţilor la interacţiunea verbală şi nu există nici o anume miză a emisiunii, nu întâlnim aici forme ale agresivităţii verbale sau ale dezacordului neatenuat, respectiv agravat. Întreaga emisiune se desfăşoară pe tonul şi în maniera fragmentului următor:

(4) **C:** *treaba a fost aşa↓ <$_L$ în CAMpania electorală băsescu a fost deasupra î# aşteptării> î# rezultatul obţinut de el personal este peste aşteptările lui↓ sigur că dacă şi-a că şi-a dorit să fie preşedinte↓ dar nu cred că se aştepta să iasă preşedinte. în momentu ăla↓ toată povestea↓ goana aia scârboasă din decembrie după alianţe##*
A: ***de ce era scârboasă↑ nu:***
C: *nu l-a făcut fericit↓ deci nu l-a făcut fericit <$_R$ faptul că el a ieşit preşedinte şi a trebuit să forţeze formarea guvernului până la treizeci decembrie> [*
A: ***[stai mă, da el e preşedinte, el n-a făcut alianţe ca prim ministru[***
B: ***[nu↓ da↑ nu↓ da↑ staţi un pic că ştiţi↓ nu↓ da întrebarea este că el [***
A: *[un preşedinte este preşedintele şi al scârboşilor care spui tu*
B: *exact↓ exact↓*
C: ***păi stai mă, nu, mircea↓***
A: ***aicea greşeşti mă↓***

Cu toate că A (Mircea Dinescu) nu este de acord cu C (Florin Călinescu), contrazicându-l de două ori în acest fragment, prezenţa apelativului *mă* în cazul ambelor contraziceri indică apropierea dintre cei doi interlocutori. Şi intervenţia lui B (Radu Moraru) se plasează în cadrul dezacordului verbal neatenuat, încercând să aducă în discuţie un plus de informaţie şi nu să conducă spre o dispută verbală. În prima replică marcată, negaţia, care însoţeşte întrebarea aparentă, sugerează prezenţa dezacordului. Negaţia este prezentă în majoritatea replicilor din acest fragment, însă, cu toate acestea, dezacordul verbal este mimat, regizat. Deşi avem în vedere un tip de dezacord regizat, toate mărcile dezacordului verbal, inclusiv întreruperile, sunt prezente. Sunt prezente, de asemenea, şi strategii ale impoliteţii pozitive, cum ar fi disocierea de celălalt: „un preşedinte este preşedintele şi al scârboşilor care spui tu”.

2.3. Cu totul diferită este transcrierea celei de-a doua emisiuni *Naşul (Confruntarea decisivă: Blaga vs. Oprescu).* În această emisiune tema şi miza discuţiei sunt foarte clar definite. Este o emisiune înregistrată în plină campanie electorală, cu foarte puţin timp înaintea turului al doilea al alegerilor pentru Primăria Capitalei, candidaţii rămaşi în competiţie fiind invitaţii la emisiune: Vasile Blaga, candidat din partea Partidului Democrat, şi Sorin Oprescu, candidat independent. Mecanismul conflictului verbal funcţionează într-un mod extrem de interesant. Cei doi adversari politici se contrazic în permanenţă, dezacordul verbal fiind prezent în majoritatea replicilor. Deşi formele dezacordului sunt forme ale dezacordului agravat, cei doi nereuşind să fie de aceeaşi părere în nicio situaţie, replicile lor nu sunt foarte agresive, în încercarea reciprocă de a crea o imagine de sine pozitivă în faţa electoratului. Se

BDD-V873 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:53:38 UTC)

încearcă, în schimb, adoptarea de către ambii candidaţi a unui comportament asertiv[1]. În exemplul (5), interlocutorul B (Sorin Oprescu) este cel care adoptă acest comportament asertiv. Spre deosebire de interlocutorul său, B adoptă cu succes acest comportament, intervenţiile sale fiind, de cele mai multe ori, aducătoare de informaţie, caracteristice pentru un comportament responsabil, expresive. În acelaşi timp, B încearcă menţinerea caracterului consolidat al relaţiei pe care o are cu A (Vasile Blaga), acesta din urmă reacţionând într-un mod diferit, întrerupându-şi adversarul:

(5) **B:** ***în două mii cinci↓ când videanu a câştigat fotoliul de primar general↓ avea deschise două linii de creditare la banca europeana de investiţii↓ dă pă: a moştenit de pe vremea primarului dinainte↓ primarului general↓ iar valoarea era de unu virgulă trei miliarde euro↓ banii ăştia erau dedicaţi pă cinci proiecte mari dă tot↓ a negociat↓ în acelaşi timp cu instituţii financiare↓ şi a mai luat credite în valoare de un miliard de euro↓ sub formă de bonuri↓ la un moment dat s-a trezit că n-are proiecte↓ ca să poată să aplice pentru că[***
A: *[fals↓*
+B: ***dobânda a început [***
A: *[fals↓*
+B: ***daţi-mi voie să termin↓ şi după aia↓***
C: *daţi-i voie să termine↓ şi după aia↓*
A: *domnule↓ nu are deloc dreptate↓ că nu înţelege↓*

B încearcă să construiască un argument (Videanu nu a iniţiat suficiente proiecte pentru a cheltui banii obţinuţi), dar este întrerupt de A de două ori. Calificativul „fals" folosit de acesta este un indice evident al dezacordului verbal. Deşi B doreşte să continue, se adresează folosind mărci ale politeţii: „daţi-mi voie să termin" şi intervine şi C, moderatorul emisiunii, cu aceeaşi rugăminte, A îşi susţine în continuare punctul de vedere şi încearcă să formuleze şi un argument pentru afirmaţia sa în ultima replică din fragment, dar nu este convingător. Ultima replică a lui A conţine o strategie a impoliteţii pozitive, disocierea de celălalt: „domnule, nu are deloc dreptate, că nu înţelege".

Reacţiile lui A sunt în unele cazuri agresive, ca în exemplul următor, unde îl acuză pe B de minciună în mod direct, revenind cu o remarcă la fel de agresivă, acuzându-şi partenerul de dialog că nu înţelege problema discutată:

(6) **B:** *eu în două mii şase↓*
A: ***minţiţi↓ minţiţi↓ minţiţi↓[***
B: *[domne↓ eu înţeleg că↓[*
A: *[deci vreau să vă spun nişte lucruri↓[*
B: *[spuneţi care e treaba↓*
A: ***haideţi↓ adevărul e că nu pricepeţi nimic↓***
B: *ştiţi ce-aţi făcut↑ păi nu↑ nu acuma dumneavoastră↓ dumneavoastră↓ faceţi un atac la persoană↓[*
A: *[da nu↓*
+B: *în loc să-mi răspundeţi la lucrurile ăstea↓ care↓*
C: *haideţi să răspundă↓ vă rog domnule↓*
A: ***îmi daţi voie să răspund↑***
B: *domne↓ îmi daţi voie să termin↑*
C: *vă rog↓*

În fragmentul (6), B încearcă să construiască un nou argument în sprijinul ideilor sale, dar este întrerupt de A în mod brutal. B renunţă la argument şi, în mod clar enervat, încearcă să-şi

[1] Pentru descrierea comportamentului asertiv vezi Rakos (2003).

BDD-V873 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:53:38 UTC)

câştige dreptul la replică, întrerupând şi el. A întrerupe din nou, folosind tehnica introducerii unor informaţii noi. În momentul în care B îi permite, observăm că, de fapt, aceste informaţii nu există, A revine cu un nou atac la adresa lui B în a doua replică marcată din fragment. B îl acuză de atac la persoană, A este pus în încurcătură, intervine şi moderatorul şi, deşi B nu şi-a încheiat discursul, A cere permisiunea să se apere, de data aceasta într-un mod politicos. În aceeaşi manieră („îmi daţi voie"), B vrea să-şi termine argumentarea. Observăm în discursul lui B existenţa ticului verbal „domne" în întreaga transcriere, nu doar în fragmentele prezentate. În finalul fragmentului, C îi permite lui B să continue. În prima replică marcată a lui A observăm prezenţa unei strategii a impoliteţii negative, asocierea explicită a celuilalt cu un aspect negativ al discursului, acuzaţia: „minţiţi, minţiţi, minţiţi".

La rândul lui, şi A încearcă să adopte un comportament asertiv, dar modul în care se apără nu este unul eficient şi nici nu contribuie la sporirea caracterului consolidat al relaţiei cu B. Acest interlocutor îi adresează o întrebare capcană lui B, încercând să-l atace pe acesta din urmă prin propriul răspuns şi apoi respingându-i categoric intervenţia (comparativ cu modul în care B îi respinge intervenţiile):

(7) **A:** *a câştigat primăria generală↓ apreciat în raportul curţii de conturi peste douăzeci de milioane de euro↓ după ce a PLĂTIT dobânda↓ zi cu zi↓ din momentul în care era obligată↓[*
B: *[asta este o exagerare↓*
A: *unu↓ doi la mână↓ bugetul general al capitalei↓* ***domnu oprescu↑ cât e bugetul general al capitalei↑ domnu↓***
B: *unu virgulă trei miliarde↓*
A: *unu virgulă trei miliarde↓ că aţi spus că e patru milioane de dolari↓* ***v-aţi revenit↓*** *deci↓ cu bugetul general al capitalei pe UN AN↓ doreşte domnia sa să construiască↓ două sute de mii de locuinţe↓ care să coste numai CINCI miliarde de euro↓ FĂRă a mai avea bani pentru restul obiectivelor↓ care sunt enorm de multe în bucureşti↓ pentru că noi discutăm de probleme comPLEXE vizavi de trafic↓ am atacat numai problema infrastructurii rutiere↓ ce facem mai departe cu dezvoltarea unui sistem de transport public integrat↑[*
B: *[haideţi să vă spun eu↓*
+A: ***nu↓ eu vorbesc acuma↓***

În fragmentul (7), B respinge prima intervenţie a lui A printr-o întrerupere, dar păstrează confruntarea în limite normale. A continuă cu întrebarea capcană din prima replică marcată. B răspunde, este atacat de A, care foloseşte în sens negativ exact argumentele anterioare ale lui B. Atunci când B doreşte să clarifice situaţia: „haideţi să vă spun eu", A respinge categoric intervenţia prin uzul negaţiei urmat de „instaurarea" puterii discursive: „eu vorbesc acuma".

2.4. Vasile Blaga este interlocutor şi într-o altă transcriere a unei emisiuni televizate, de data aceasta *100% (Blaga la raport)*. Este o emisiune anterioară emisiunii *Naşul*, o emisiune realizată pe vremea când Vasile Blaga era secretar general în Partidul Democrat. Trebuie menţionat în acest caz faptul că în toate emisiunile sale, moderatorul emisiunii, Robert Turcescu, îşi atacă verbal invitaţii, adresându-se acestora pe un ton incisiv. Persoanele invitate sunt persoane publice, iar moderatorul este documentat în scopul de a-şi provoca interlocutorii. Însuşi titlul emisiunii sugerează o atitudine subversivă a moderatorului în raport cu invitatul. Deşi B (Vasile Blaga) încearcă să se apere în faţa atacurilor lui A (Robert Turcescu), acesta din urmă are toate armele la îndemână şi lansează un nou atac:

(8) **+A:** ***şi l-am văzut pe ecranul televizorului***
+B: *nu↓ a spus↓ număraţi voturile↑ nuMĂraţi↓ pentru că era ⊥ nu: STAŢI un pic↓ NU aveţi dreptate↓ noi am propus cu DOuă săptămâni înainte↓ că dacă nu va fi validat↓ VOM depune în parlament↓ un proiect de lege aceasta am şi făcut-o noi.*

BDD-V873 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:53:38 UTC)

A: ***e adevărat dar tot domnul boc a zis atunci în dimineaţa respectivă↓ mi-l aduc aminte spunând „în această dimineaţa a fost FINALIZAT sau în această noapte am LUcrat la finalizarea acestui document”.***

În prima replică marcată din fragmentul (8), A avansează un argument greu de contestat. B contestă totuşi afirmaţia lui A. Deşi prezentă, negaţia „nu” nu introduce un dezacord total, ci mai degrabă o completare, fapt sesizat de A, care continuă procesul de argumentare în favoarea ideii sale. Şi dezacordul manifestat de A este tot parţial, începe printr-un acord: „e adevărat”, urmat însă de conjuncţia adversativă „dar”. Discursul lui A este foarte bine documentat şi structurat şi se aduc argumente greu de combătut. Acest discurs, deşi incisiv şi uneori agresiv, are o componentă principală, asertivitatea. La fel ca în transcrierea anterioară, B încearcă doar să adopte comportamentul asertiv, nereuşind însă acest lucru. B reacţionează însă vehement la atacurile lui A, exprimându-şi în mod clar dezacordul, de data aceasta apărându-l pe reprezentantul partidului său, Adriean Videanu, fără a avea prea multe argumente:

(9) **A:** *ca să rămânem la chestiunea aceasta↓ ştiu că după aceea LUNI au avut loc în partidul democrat nişte şedinţe↓ unele furtuNOAse chiar↓ de analiză a ceea ce s-a întâmplat mai ales în bucureşti↓ mai mulţi şefi de filială înţeleg că au arătat cu degetul către domnul adriean videanu pentru faptul că bucureştenii n-au ieşit la vot?*
B: ***nici pe departe!***
A: *nu?*
B: ***nu!***

În fragmentul (9), A aduce un nou argument greu de combătut, argument cu care B se plasează din nou în dezacord, de data aceasta total, aşa cum indică expresia modalizatoare „nici pe departe” din prima replică marcată. A este uimit, B îi confirmă dezacordul său prin intermediul negaţiei „nu”, dar nu reuşeşte să aducă argumente suplimentare.

*

Comunicarea conflictuală în general este modelată de parametri precum argumentaţia, asertivitatea şi agresivitatea. În dezbaterile televizate argumentaţia şi asertivitatea ocupă roluri foarte importante, prezenţa lor fiind necesară. Deşi prezentă, agresivitatea verbală nu este necesară şi nu ocupă acelaşi rol precum ceilalţi doi parametri.

BIBLIOGRAFIE

Brown, Penelope, Stephen C. Levinson, 1987, *Politeness. Some Universals in Language Usage*, Cambridge, Cambridge University Press.

Culpeper, Jonathan, 1996, „Towards an anatomy of impoliteness”, *Journal of Pragmatics*, 25, p. 349−367.

Hargie, Owen D.W. (ed.), 1996; [2]1997, *The Handbook of Communication Skills*, London and New York, Routledge.

Kerbrat-Orecchioni, C., 2005, *Le discours en interaction*, Paris, Armand Colin.

Rees-Miller, Janie, 2000, „Power, severity, and context in disagreement”, *Journal of Pragmatics*, 17, p. 1087−1111.

Rakos, Richard F., 1993, „Asserting and confronting”, în Hargie (ed.) 1997: 289−318.

Conflictive Communication in Television Debates

The degree of aggressiveness differs in television debates, according to the issue under discussion and to the purpose of the verbal interaction. The more the debated subject is of interest to the viewers, the more the degree of the participants' involvement increases. Regarding the presence of the impoliteness strategies, we encounter in television debates both strategies of positive impoliteness and strategies of negative impoliteness.

BDD-V873 © 2010 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:53:38 UTC)